

2012

B.A./B.Sc. (General) Third Semester

Political Science

Paper: Indian Government and Politics

(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

I. Attempt any nine of the following:-

- a) Write down any four factors responsible for Indian constitution being the bulkiest.
- b) "India is a Republic". How?
- c) What was the need of federalism in India?
- d) What do you mean by Concurrent List?
- e) Can Indian parliament amend fundamental rights?
- f) Which of the fundamental rights are not denied to aliens?
- g) Write any four fundamental duties included into the constitution of India.
- h) What do you mean by Directive Principles of State Policy?
- i) Write down any four legislative powers of the President.
- j) Write down any four differences between Cabinet and Council of Ministers.
- k) What is the composition of Lok Sabha?
- l) What do you mean by Supplementary Grants?
- m) What do you mean by Judicial Review?
- n) What are the financial powers of the Governor?
- o) How the Chief Minister is appointed? (9×2)

UNIT - I

- II. What are the basic features of the Constitution of India? (18)
- III. Discuss the Legislative, Administrative and Financial relations between centre and the states in India. (18)

UNIT - II

- IV. What do you mean by fundamental rights? Explain in detail Right to Equality and Right to Freedom. (4+7+7)
- V. How far the Directive Principles of State Policy have been implemented in India? (18)

UNIT - III

- VI. Write a note on the use of power of Judicial Review of India's Supreme Court. (18)
- VII. What are the functions and powers of the speaker of Lok Sabha? (18)

UNIT - IV

- VIII. What are the functions and powers of the Chief Minister? (18)
- IX. Discuss the composition, functions and powers of State Legislative Assembly. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਸੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਧਨ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

*_ *_ *

- ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉਤਰ ਟੀਜ਼ਿਏ:-
(ਕ) ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕੇ ਸਭਸੇ ਵਡੇ ਹੋਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਉਤਰਦਾਯੀ ਕਿਨ੍ਹੀ ਚਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਕੋ ਲਿਖਿਏ।
(ਖ) "ਭਾਰਤ ਏਕ ਗਣਤੰਤ੍ਰ ਹੈ"। ਕੈਸੇ?
(ਗ) ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਸੰਬਵਾਦ ਕੀ ਕਥਾ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਥੀ?
(ਘ) ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਸੇ ਆਪ ਕਥਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ?
(ਙ) ਕਥਾ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਸਦ ਸੈਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਮੇਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਰ ਸਕਤੀ ਹੈ?
(ਚ) ਵਿਦੇਸ਼ੀਯਾਂ ਕੋ ਕੌਨ ਸੇ ਸੈਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੇ ਵਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਿਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ?
(ਛ) ਭਾਰਤੀਯ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੋਏ ਚਾਰ ਸੈਲਿਕ ਕਰਤਵਯ ਲਿਖਿਏ।
(ਜ) ਰਾਜਯ ਕੇ ਨੀਤਿ ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਤਤਵਾਂ ਸੇ ਆਪ ਕਥਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ?
(ਝ) ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਪਤਿ ਕੀ ਕੋਏ ਚਾਰ ਵਿਧਾਯੀ ਸ਼ਕਤਿਯਾਂ ਕੋ ਲਿਖਿਏ।
(ਞ) ਕੇਬਿਨੇਟ ਔਰ ਮੰਤਰੀਪਰਿਸ਼ਦ ਮੇਂ ਕੋਏ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖਿਏ।
(ਟ) ਲੋਕਸਭਾ ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕਥਾ ਹੈ?
(ਠ) ਅਨੁਪੂਰਕ ਅਨੁਧਾਨ ਸੇ ਆਪ ਕਥਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ?
(ਡ) ਨਯਾਯਿਕ ਸਮੀਕਸ਼ਾ ਸੇ ਆਪ ਕਥਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ?
(ਫ) ਰਾਜਯਪਾਲ ਕੀ ਵਿਧੀਯ ਸ਼ਕਤਿਯਾਂ ਕਥਾ ਹੈ?
(ਘ) ਮੁਖਯਮੰਤਰੀ ਕੀ ਨਿਯੁਕਤਿ ਕੈਸੇ ਕੀ ਜਾਤੀ ਹੈ?

ਭਾਗ-1

- ਭਾਰਤ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕੀ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏ ਕਥਾ ਹੈ?
- ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਔਰ ਰਾਜਯਾਂ ਕੇ ਮਥਯ ਵਿਧਾਯੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਔਰ ਵਿਧੀਯ ਸੰਬੰਧਾਂ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-2

- ਸੈਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸੇ ਆਪ ਕਥਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ? ਸਮਾਨਤਾ ਕਾ ਅਧਿਕਾਰ ਔਰ ਸੁਵਤੰਤ੍ਰਤਾ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।
- ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਰਾਜਯ ਕੇ ਨੀਤਿ ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਤਤਵਾਂ ਕੋ ਕਹਾ ਤਕ ਲਾਗੂ ਕਰਿਯਾ ਗਯਾ ਹੈ?

ਭਾਗ-3

- ਭਾਰਤ ਕੇ ਸਰਵੋਚ੍ਧ ਨਯਾਯਾਲਯ ਕੀ ਨਯਾਯਿਕ ਸਮੀਕਸ਼ਾ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪਰ ਟਿੱਧਣੀ ਲਿਖਿਏ।
- ਲੋਕਸਭਾ ਕੇ ਅਧਯਕਸ਼ ਕੇ ਕਾਰਯ ਔਰ ਸ਼ਕਤਿਯਾਂ ਕਥਾ ਹੈ?

ਭਾਗ-4

- ਮੁਖਯਮੰਤਰੀ ਕੇ ਕਾਰਯ ਔਰ ਸ਼ਕਤਿਯਾਂ ਕਥਾ ਹੈ?
- ਰਾਜਯ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਯ ਔਰ ਸ਼ਕਤਿਯਾਂ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

*_ *_ *

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

*_ *_ *

- ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਲਿਖੋ:-
(ੳ) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਕ ਲਿਖੋ।
(ਅ) "ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਗਣਰਾਜ ਹੈ"। ਕਿਵੇਂ?
(ੲ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਘਵਾਦ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?
(ਸ) ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
(ਹ) ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ?
(ਕ) ਪਰਦੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
(ਖ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਚਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
(ਗ) ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
(ਘ) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਿਖੋ।
(ਙ) ਕੈਬਨੇਟ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਪਰਿਸ਼ਦ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
(ਚ) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਹਰਨਾ ਕੀ ਹੈ?
(ਛ) ਪੂਰਕ ਅਨੁਧਾਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
(ਜ) ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
(ਝ) ਰਾਜਪਾਲ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
(ਞ) ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਭਾਗ-1

- ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?
- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਧਾਨਿਕ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

- ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ?

ਭਾਗ-3

- ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?

ਭਾਗ-4

- ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?
- ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

*_ *_ *